hem nu wederhoudt, die zal hem wederhouden, totdat hij uit het midden zal weggedaan worden.

8. En alsdan zal de ongerechtige geopenbaard worden, denwelken de Heere verdoen zal door den Geest Zijns monds, en teniete maken door de verschijning Zijner toekomst;

9. [Hem, zeg ik,] wiens toekomst is naar de werking des Satans, in alle kracht, en teekenen, en wonderen der leugen;

10. En in alle verleiding der onrechtvaardigheid in degenen, die verloren gaan, daarvoor dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden.

11. En daarom zal hun God zenden eene kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden gelooven;

12. Opdat zij allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.

totdat die hem nu weerhoudt, uit den weg gedaan is.

8. En dan zal de goddelooze geopenbaard worden, dien de Heere Jezus verdoen zal door den adem van Zijn mond, en teniet zal doen als Hij verschijnt bij Zijne „komst";

9. zijne „komst" is naar de werking van den Satan in allerlei kracht en leugen-teekenen en wonderen.

10. en allerlei verleiding van ongerechtigheid voor hen, die verloren gaan, daarom, dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben tot hun behoud.

11. En daarom zendt God hun een werking, die hen verleidt om aan de leugen geloof te slaan,

12. opdat allen geoordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar behagen hadden in de ongerechtigheid.

Persoonlijk zouden we „weggedaan" uit het zevende vers anders willen vertalen.

De redenen daarvoor gaven wij op in ons boek „De Antichrist".

Maar overigens lazen wij de vertaling van deze passage door Prof. v. Leeuwen met veel genoegen. Ze draagt niet weinig tot verheldering bij.

Schrift en Schriftbeschouwing.

IV.

Op de mechanische Schriftbeschouwing, gelijk zij van schismatieke zijde wordt gehuldigd, kon geen scheller licht worden geworpen, dan door de passage, welke wij reeds citeerden: „Welnu, zoo is de Heilige Schrift op zichzelf een donker en dood boek, als niet de Heilige Geest ên licht schenkt aan ons zielsoog, waarmede wij haar lezen ên licht werpt op het landschap der goddelijke realiteiten, waarvan zij gewaagt".

Welken zin hier de uitdrukking „op zichzelf" — een uitdrukking, welke overigens velerlei mogelijkheid openlaat — heeft, wordt door wat er op volgt verklaard, zoodat daarover geen twijfel kan bestaan.

Naast de Schrift wordt hier geplaatst tweeërlei verlichting van den Heiligen Geest, één van het „zielsoog" en een van „de geestelijke realiteiten", waarover de Schrift spreekt.

Eerst door die tweeërlei verlichting wordt de Schrift „gemaakt" „tot het levende Woord van God".

Als die er niet bij komen is zij donker en dood.

De leer van zulk een tweeërlei verlichting des Geestes nu gaat in tegen de Gereformeerde beschouwing.

De Gereformeerden kenden ten allen tijde slechts één verlichting (illuminatio) naast de Schrift en wel de inwendige.

Maar van een uitwendige verlichting, welke bij de Schrift zou moeten bijkomen, wisten zij niets.

En met reden.

Voor hen was de Schrift zelf Gods openbaring.

En al wat openbaar maakt, dat is licht (Ef. 5:13).

De Schrift zelf is een verlichting van den Heiligen Geest.

Wie dan ook daarenboven nog een verlichting van den Geest aanneemt, welke Zijn verlichting in de Schrift zou moeten verlichten, miskent in deze het werk van den Heiligen Geest.

Het licht, dat de Heilige Geest in de Schrift zelf ontsteekt, wordt dan duisternis genoemd!

Door een bijzondere uitwendige verlichting zou dus de Heilige Geest Zijn verlichting in de Schrift nog eens moeten overdoen.

Of erger nog: de verlichtende werking des Geestes in de Schrift zelf wordt geloochend.

Al wie op Gereformeerd standpunt staat, moet zulk een Schriftopvatting wraken.

De Schrift zelf dwingt er toe.

Wij zouden hier kunnen wijzen op den 19den psalm, waar tegenover de taal, welke hemelen, dag en nacht spreken en waardoor Gods eer wordt verkondigd, wordt gesteld de „wet" en het „getuigenis des Heeren". Zonder eenigen overgang, in machtig kontrast met de openbaring Gods in de natuur, wordt hier (vs 9) bezongen de heerlijkheid der bijzondere openbaring in „wet" en „getuigenis". Onze psalmberijming trachtte dat eenigszins te benaderen door: „Des Heeren wet hechtans, verspreidt volmaakter glans".

Maar misschien zou men van schismatieke zijde betwisten, dat dit mede van het geschreven woord geldt. En waar Dr Geelkerken een zeer eigenaardige opvatting heeft van de verhouding tusschen het „gesproken" en het „geschreven" Woord Gods — wij komen hierop nog wel terug — willen wij dezen psalm voorloopig onbesproken laten.

Om dezelfde reden doen wij dat ook met den 119den psalm en zien dus ook af van een beroep op het bekende 105de vers: „Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor (op, over) mijn pad".

Wij zullen, om ons Schriftbewijs zóó klemmend te maken, dat tegenspraak uitgesloten is, liever zulk een plaats uit de Schrift kiezen, waaruit het ten volle duidelijk is, dat met het „woord" de Schrift wordt bedoeld.

Daarvoor dient zich als vanzelf aan 2 Petr. 1:29, dat in onze Statenvertaling luidt: „En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht heht als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in uw harten".

Wel doen zich bij dezen tekst enkele exegetische kwesties voor.

Zoo is men het er niet over eens, waarom in den grondtekst het profetische woord „vaster" (het „zeer vast" in onze Statenvertaling is minder nauwkeurig) wordt geheeten.

Ook is er verschil van meening over of het slot van den tekst „totdat de dag aanlichte enz." eschatologisch (op het einde dezer bedeeling betrekking hebbend) dan wel van den tegenwoordigen tijd moet worden verstaan.

Zelfs zijn er, die bij duistere (eigenlijk onverzorgde, verwilderde, door struiken overgroeide, derhalve donkere) plaats niet alleen denken aan het hart, maar aan heel de wereld, waarin Petrus en zijn lezers leefden.

Maar hierin stemmen alle exegeten overeen, dat met het „profetische woord" het geschreven woord is gemeend.

Het volgende vers wijst dat trouwens onbetwistbaar uit.

Daarin toch wordt het „profetische woord" uitdrukkelijk omschreven als „profetie der Schrift".

Van deze profetie der Schrift nu wordt gezegd, dat zij is een licht (Grieksch: luchnos, lamp, lantaarn).

En wat natuurlijk van het profetisch woord van het Oude Testament geldt, geldt ook van het Nieuwe, geldt van heel de Schrift.

Heel de Schrift is een licht, een lamp, een lantaarn.

Zij wordt niet pas een licht, wanneer het hart of de wereld verlicht is.

Neen, zij is juist een licht, dat in de duisternis schijnt, in het stikdonkere hart, in de diepduistere omgeving.

Zij is niet iets, wat het licht terugkaatst, een reflektor.

Zij is zelf licht, Geesteslicht.

Zij behoeft geen verder licht.

Het is met de Schrift als met de zon.

Zij schijnt altijd.

Maar een blinde ziet dat niet.

Dat komt natuurlijk niet daarvandaan, dat de zon duister is, maar dat hijzelf duister is.

Hoogstens kan men zeggen, dat de zon duister is voor hem. Maar nooit, dat de zon duister is op zichzelf. En korrekter drukt men zich uit, wanneer men het zóó inkleedt, dat hij duister is voor de zon.

Wat nu zulk een blinde noodig heeft, is, dat zijn oog weer geschikt wordt gemaakt om het zonlicht te aanschouwen.

Maar hoe zoudt gij oordeelen over een oogarts, die beweerde: er is meer noodig, want als het oog verlicht is, dan moet er daarenboven nog een verlichting van de zon plaats hebben?

Breng dit nu over op den mensch in zijn verhouding tot de Schrift.

De Schrift schijnt wel. Zij schijnt altoos.

Wij zijn echter van nature blind voor haar.

Doch wanneer nu door de inwendige verlichting des Geestes onze blindheid wordt weggenomen, zien wij het licht der Schrift.

Wij zouden dezelfde dwaasheid begaan als die oogarts, die ook nog een verlichting van de zon noodig achtte, wanneer wij overlegden: wel weet ik, dat ik blind was en nu zie, ik zie dat liefelijke en tegelijk majestueuse licht van de Schrift, maar wat er aan ontbreekt, is, dat die Schrift zelf nog niet verlicht is.

De fout van Dr Geelkerken is deze, dat hij de olie uit de lamp giet en slechts het omhulsel van het licht overhoudt. En daarna konstateert: er moet licht bij komen.

De fout van Dr Geelkerken is deze, dat hij het licht des Geestes uit de Schrift zelf wegneemt, zoodat hij slechts een omslag met bladeren en letters in de hand heeft, iets mechanisch en nu wil, dat de Geest van buiten af op die Schrift zal gaan schijnen.

Het bedenkelijke is dit, dat hij Woord en Geest scheidt, dat hij den Geest in de Schrift zelf uitbluscht.

Hoe dit te rijmen is met het feit, dat hij zeer beslist aan de onfeilbare inspiratie van de Schrift door den Heiligen Geest vasthoudt?

Dit is o.i. alleen hieruit te verklaren, dat er bij hem op dit punt, gelijk ook op andere, gevonden wordt een gebrek aan dogmatisch doordenken.

Als we hieraan eenige waarschuwing mogen verbinden is het deze: men neme hem met zijn tegenstrijdigheid en passe niet de logika op hem toe; hij neemt uit de Schrift zelf de werking des Geestes weg en dus moet hij ook wel den Goddelijken oorsprong der Schrift loochenen. Dan doet men hem onrecht. Men zou evenzeer in omgekeerden zin de logika kunnen laten beslissen: hij belijdt de onfeilbare inspiratie van de Schrift en dus houdt hij de Schrift voor een licht, dat geen belichting meer noodig heeft. Beide redeneeringen zijn onjuist. Men moet rekening houden met de tegenspraak, welke hij ten opzichte van zichzelf openbaart.

En dat wij uit dit eene citaat niet meer halen, dan er in ligt opgesloten, bewijze het beeld, waarmee hij zijn gedachte poogt te illustreeren en dat aan zijn geciteerde konklusie voorafgaat.

„Wij zitten", zegt hij, „in onze woonkamer. Buiten haar ligt het wijde landschap, de wereld. En nu is daar de vensterruit als het onmisbaar intermediair, waardoor wij in onze woonkamer alleen met die buitenwereld in relatie van aanschouwing kunnen geraken. Toch gaat het ons niet om die spiegelruit, maar om die buitenwereld, dat landschap." En later: „Laten wij nog even ons herinneren het beeld van de vensterruit, waardoor iemand vanuit zijn woonkamer het landschap buiten ziet. Het is duidelijk, dat een vensterruit op zichzelf — van hoe zuiver spiegelglas ook vervaardigd — niet genoegzaam is om een landschap te zien. Bij alle uitnemendheid van zoo'n vensterruit blijft het landschap toch onzichtbaar voor den blinde, wien in de kamer het licht der oogen ontbreekt, en evenzeer, wanneer het daarbuiten nacht is en geen zonlicht het landschap kleurt."

Al houden wij gaarne er rekening mee, dat omnis comparatio claudicat, dat alle vergelijking mank gaat, deze vergelijking gaat niet eens mank, maar gaat heelemaal niet.

Immers, indien de Schrift niet meer is dan een vensterruit, dan wordt zij — en dat klopt met de voorstelling, welke vroeger reeds van schismatieke zijde gegeven is, toen tusschen Schrift en Schriftbeschouwing een volldige scheiding werd gemaakt, waarop we in het eerste artikel van deze reeks kritiek oefenden — feitelijk inhoudloos. Een vensterruit toch heeft zelf geen inhoud. Breidt er zich een landschap voor uit, dan ziet men een landschap. Houdt er een verhuiswagen voor stil, dan merkt men van het landschap niets en kijkt alleen tegen den wagen. Klautert een kleuter op het kozijn, dan schouwt men vóór alles een kinderfiguurtje. De vensterruit als zoodanig is leeg. Wat men op die wijze van de Schrift maakt is een vorm — meer niet.

Ook kan men wel verzekeren, dat de Schrift een onmisbaar intermediair is, maar blijft men vasthouden aan het beeld van de vensterruit, dan moet men juist tot haar misbaarheid besluiten. Iemand, die goede oogen heeft, heeft volstrekt geen vensterruit noodig om een landschap te bewonderen. Als hij er echt van genieten wil, dan zal hij het parool gehoorzamen: de vensters open. Liefst zal hij naar buiten gaan om daar zijn oog het landschap te laten afweiden. Het venster kan hij missen. En evenzoo, wanneer iemand inwendig verlicht is door den Heiligen Geest en er ligt voor hem een land van geestelijke realiteiten, dan is niet in te zien, waarom hij de Schrift nu als een vensterruit noodig heeft. Wie toch de noodzakelijkheid van zoo iets neutraals en mechanisch als een vensterruit bepleit, heeft van de Schrift niet anders dan een mechanische opvatting.

Daarenboven, met de geestelijke realiteiten kan hier kwalijk iets anders bedoeld zijn dan het werk der herschepping, waarvan Christus het centrum is. Maar hoe kan daarover — dus niet over het subjekt, de mensch — ooit de nacht dalen? Is Christus niet de Zon der gerechtigheid? Moet er dan nog een andere Zon komen om Christus te belichten?

Nu denken wij er niet aan, om elke trek uit dit voorbeeld op de Schrift over te brengen en daarvoor Dr Geelkerken verantwoordelijk te stellen. Hijzelf zal wel moeten toestemmen, dat van alle uitteraard gebrekkige beelden dit wel een van de ongelukkigste is, welke hij kon uitzoeken.

Maar dit mag hieruit toch wel worden afgeleid, dat hij nog een andere uitwendige verlichting van geestelijke realiteit noodzakelijk acht dan die welke in de Schrift is gegeven.

Doch dan valt niet in te zien, waartoe de Schrift dan nog dient. Waarom zou dan die tweede, hoogere verlichting alleen niet genoeg zijn?

Op dit standpunt wordt alzoo de Schrift als middel ter verlichting overbodig.

De Schrift wordt inderdaad een duister boek.

Maar wat nut heeft de Schrift dan?

Hoe kan er aan de Schrift nog gezag worden toegekend?

Wat blijft er van de perspicuitas Sacrae Scripturae, van de helderheid der Heilige Schrift, door onze vaderen als objektieve eigenschap der Schrift verdedigd, nog over?

Logisch moet men van uit zulk een gezichtspunt achtereenvolgens de autopistie (geloofwaardigheid om zichzelf), de autoriteit, de noodzakelijkheid, de helderheid en de genoegzaamheid van de Heilige Schrift loslaten.

Men meent dan wel op de tweede, de hoogere verlichting terug te gaan.

Doch, wie maakt uit wat de inhoud daarvan